

GAZETA NARODOWA ROBCA

Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.

C. TACIT.

Z WARSZAWY WE SRZODĘ DNIA 14. MARCA ROKU 1792.

Nie bez uczucia powszechnego doszła w tych dniach tutaj wiadomość pewna, o daney na dniu trzecim bieżącego miesiąca odpowiedzi elektora Saskiego, delegowanym od stanów rzpltey w Dreźnie, xięciu Czartoryskiemu generałowi ziem Podolskich, i P. Małachowskiemu posłowi przy dworze Saskim. W treści ta odpowiedź ma zamykać: Oświadczenie przywiązania y wdzięczności elektora ku J. K. Mci y narodowi Polskiemu, z deklaracją nieodzownego przesiłania extraordinarynego delegata, do stanów seymujących, celem ułatwienia dzieła paktów konwentów. Do tey pomyslny wiadomości przyłączają listy dreznieńskie, zapewnienia o jednomyślnych sentymentach Leopolda następcy, Franciszka-Jozefa, króla Węgierskiego y Czeskiego, co do związków jego z domem Saskim y świeżo zawartych z królem Jmć Pruskim. Powrót xięcia Czartoryskiego, w tych dniach jest oczekiwany, za którym miło będzie dla serca jego, odwiedzić tuteyszą powszechność, tak wdzięczną za podjęte dla szczęścia oyczyzny usługi, jak zaslaną była, gdy go do onychże stany seymujące przeznaczyły.

Uniwersał kommissyi skarbowej: O. N. względem podatkow w W. X. Lit.

KOMMISSYA SKARBOWA O. N.

Wzmem w obec i każdemu, komu o tym wiedzieć należy, a mianowicie obywatelom i mieszkańcom prowincyi W. X. Lit. wiadomo czyni: iż Najjaśnieysze skonfederowane rzpltey stany, oznaczyły, ażeby podatki Prowincyi W. X. Lit. w tym rodzaju, i tym sposobem, jak prowincye kor: opłacała, którego prawa takowa następuje ośnowa: (w tym miejscu kładą się prawa.) Porównanie gatunku podatkow w koronie i W. X. Lit: *Śc.* = Zalecenie kommissyi skarbowej Obojga Narodow *Śc.* i też stany zaleciły kommissyi skarbowej obojga narodow, iżby ta rozrządzenia w podatkach, według powyższego prawa, przed wpływem raty marcowey, roku terażnieyszego, dopełniła; Zaczyn kommissya skarbu O. N. do uskutecznienia nakazow tych praw przystępując, w zamiarze porównania podatkow W. X. Lit: z koronnymi, ogłasza prawa, podatki w prowincyach kor: stanowiące, a nayprzód co do podymnego, prawo R. 1775. w słowach: = *Podymne generalne Śc.* = Drugie prawo seymu terażnieyszego tytuło: = *Lustracya Dymow Śc.* = A opłatę podatku podymnego, podług przepisu tych praw do prowincyi W. X. Lit. rozciągając, stanowi.

Co do podatku podymnego ze wsiow.

imo. Wszystkie wsie stołowe, królewskie, duchowne i ziemskie, które według klasyfikacyi prawa 1775.

dla prowincyi W. X. Lit: przepisanej, płaciły dotąd w teyże prowincyi, na podatek podymnego z dymu po zł: pol: 10. 9. i 8. na rok, rachowane bydź mają do opłaty kominowego, do pierwszej klasy, na wsie koronne prawem oznaczoney, i płacić będą, od każdego komina nad dach wyprowadzonego, a gdzie nie masz komina, od każdej chałupy, bez excepcyi po zł: 7. na rok, a do tey klasy należą: xięstwo Zmudzkie, powiat Upiński, powiat Wilkomirski, (prócz kilka mil w nim pogranicza z Wileńskim stykającego się) powiat Kowieński, powiat Braślawski (procz w nim pogranicza, w zapadleyjszym kraju, nad rzeką Dźwiną) część województwa Wileńskiego, poczynając od pogranicza powiatu Wilkomirskiego, od Uciany rozciągającego się, ku Lingimianom, i na mil kilka na koło tego kąta kraju, w którym się lny rodzą, kraj Zapuszczańki, w województwie Trockim leżący od rzeki Szeszupy, aż do granicy Pruskiej.

zdo. Wszystkie podobneyże natury wsie, które na podatek podymnego płaciły w W. X. Lit: po zł: 7. 6. 5. i 4. należec mają do opłaty kominowego do drugiej klasy wsiow koronnych, i płacić będą, od każdego komina nad dach wyprowadzonego, a gdzie nie masz komina, od każdej chałupy, bez wyłączenia po zł: 5. a do tey klasy należą, jako to: województwo Brzeskie, (procz zakątnego w nim w zapadłym kraju poleśia od granicy województwa Wołyńskiego) województwo Wileńskie, (procz pogranicza od powiatu Wilkomirskiego) województwo Trockie, (procz zapuszczańkiego kraju) powiat Olszmiński, (procz okolicy Trabów i Iwii w rozciągu mil kilka, na około tych miast) powiat Lidzki, powiat Orszański, powiat Grodzieński, województwo Mińskie, powiat Wolkowylki, województwo Nowogrodzkie, powiat Slonimski, (procz zakątnego w nim Poleśia, od pogranicza z pińskiego) województwo Połockie, i powiat Rzeczycki odległe od miast, gdzie produktka na sprzedaż wywożą się leżące, powiat Mozyrski, i połowa zapadleyjszego powiatu Pińskiego, tudzież druga połowa tegoż powiatu Pińskiego w gruntach wynioślejszych i żyźniejszy, część podleyjsza powiatu Wilkomirskiego, poczynając od samego Wilkomierza na mil kilka kraju, ku granicy województwa Wileńskiego przytykającego. Część powiatu Braślawskiego, od granicy Połockiej, wzdłuż ku Widzom na mil kilka, a wierz po nad rzeką Dźwiną, ku dobrom tegoż nazwiska Dźwina zwanym rozciągający się. Część Ptu Olszmińskiego, około Iwii y Trab, w rozciągu mil kilku około tych miasteczek, gdzie się lny rodzą (mijając acz przyległe do Trab w zapadleyjszym jednak położeniu Surwiliszki, y za niemi dalsze w tey sytuacyi miejsca) Na Poleśiu wdztwo Nowogrodzkie, poczynając go wzdłuż ku granicy Pińskiego powiatu, a wierz od zapadłego kraju za Niedźwie-

dzicami ku rzece Szczarze, w kąt zaś ku Słonimskiemu powiatowi rozciągającym się, podług ostatniej klasyfikacji, równie z powiatem Pińskim w zapadleyszey o-nego części. Na Polesiu, wdztwo Brzeskie, od grani-cy wdztwa Wołyńskiego w kraju zapadłym. Kray Za-puszczański w wdztwie Trockim leżący poczynając go o milę za Niemnem od Oniszek, klinem ku Zuwintom, do rzeki Szyszupy.

Oplata podatku podymnego podług klass tak-o-wych wiejskich, rozciągać się ma, na wszystkie kominy dworskie, karczemne, browarne, plebanie *utriusque Ritūs*, klasztory, dymy rolnicze, czynszowe, ciągłe, ogrodowe, chałupne, y wszelkie mieszkania wiejskie. Dwory, plebanie y klasztory, za jeden dym podług prawa y uniwersału JW. y JO. marszałków seymowego y kon-federacyi O. N. d. 25. lipca r. 1789. zeszłego za jeden dym rachować się mają.

Ze zaś z dopełnionej na mocy prawa seymu te-raźniejszego, przez luźtratorow od kommissyow po-rządkowych cyw: woysk: ostatniej luźtracyi, y schem-matu od bywżey kommissyi skarbowey Litewskiej oka-zuje się, iż taż luźtracya we wsiach prowincyi W. X. Litt: sposobem dla Korony przepisany jest dopełnioną; za-czym kommissya skarbu O. N. takową luźtracyą utrzymując, naznacza, ażeby z dymow wszelkich w tey luźtracyi za-pisanych, podatek podymnego wedle klass wyżey opi-sanych do skarbu publicznego dwoma ratami, marcową y septymbrową, zaczynając od raty marcowey roku 1792. do kass kom: porząd: cyw: woysk: był wnoszony, cze-go dopilnowanie PP. kommissyom porządkowym cywil-no-woyskowym poleca.

Szlachta, którzy żadnego poddanego, chaty, ani ogrodnika mieszkającego nie mają, na gruntach wła-snych dziedzicznych, a nie na czynszach rozsielona, ja-ko szczegolnym dobrodziejstwem prawa, w roku 1775. w prowincyi W. X. Litt: zaszczycona, do opłaty podatku podymnego wyżey wyrażonego, pociągana być nie ma, lecz przy opłacie dawniejszey zachowuje się.

A gdy w prowincyi W. X. Litt: browary y kar-czmy po wsiach podatku podymnego nieopłacały, a w Koronie takowy podatek podług schemma kom: kor: prawem zatwierdzonego składają; przeto dla obrachowania kominów browarnych y karczemnych w W. X. Litt: kommissya nową luźtracyą determinuje y tę sposobem niżej przepisany, dopełnioną mieć chce.

(*Refzta potym.*)

Z Londynu d. 21. Lutego. Parlament Angielski.

Dnia 20. partya opozycyi w wyższej izbie przez lorda *Fitzwilliam*, w niższej zaś przez P. *Grey*, do-magała się o podanie więcej papierow do negocyacyi z dworem *Petersburskim* służących. Po długich sprzeczkach wniosek ten był odrzucony, w wyższej izbie 73. prze-ciw 18.; w niższej zaś 235. przeciw 120. głosow. — P. *Pitt* podał w niższej izbie swoy *Budget* czyli stan docho-dów królestwa, przekładał y dowodził w obfzerney mowie, jak daleko stan ten jest kwitnącym, jak docho-dy przewyższają wydatki, y jak po zniesieniu nawet uciążliwszych podatków, jeszcze 500,000. funt: szter: w skarbie zostanie, które częścią do summy przeznaczo-nej na spłacenie długow, będą obrócone, częścią uży-te do zmniejszenia jeszcze w dalszym czasie poborow

krajowych. Daley P. *Pitt* zastanawiał się nad wzrostem handlu y rękodziel krajowych, roztrząsał rozmaite ar-tykuły wchodu y wychodu towarow, dowodził jak wszystkie zwiększyły się, nawet cła, akcyzy, przy-chod od poczt, przez rozszerzone kupcow korrespon-dencye. W roku 1783 rzekł: kiedy pokoy zawarto, do-chody nasze mnieysze były jak dzisiaj 4. millionami funt: szter: z tych 2. milliony bezpiecznie liczyć można, iż bez powiększenia podatkow z samego handlu y rękodziel przybyły; w roku 1783. wywoz nasz wynosił do 9. mil: funt: szter: dziś zaś do 19. podniósł się. W tymże sa-mym roku dowoz liczono do 9. millionow, dzisiaj do 16. wynosi, a przez ten dowoz rozumiem ja towary przy-chodzące z krajow W. *Brytanii* podległych. Te tak po-myślnie powodzenia, niczemu innemu przypisać nie mo-gę, tylko pracy mieszkańcow, y ich bogactwu; ich zrę-czności w wynajdowaniu nowych machin, które pracę ułatwiają, y czas skracają; utwierdzonemu kredytowi, który ośmiela y usność wzbudza; ich umysłowi do wiel-kich przedsięwzięć zwroconemu, którym odległe czę-ści świata zwiedzali, nieznajome morza przepływali, brali się do zamyślow, choć z trudnością do uskutecznie-nia podobnych, przez pokonanie przesładow, przez roz-krzewienie światła drukami, przez zmniejszoną da-wną niechęć między narodami, czego jest dowodem traktat handlowy z *Francją* zawarty. Prawda, że oko-liczności, w których się *Francya* znajduje, wielkie tra-ktatowi temu przyniosły przeszkody; z tym wszystkim *Anglia* nie traci na nim, y powiedzieć można iż sama, bez współ-ubiegającego się, na okręgu ziemskim handel prowadzi. Przydać do tego należy rozszerzenie miasta *Londynu*, mnostwo ludzi które się pracą wyżywia, a przemysł y wynalazki swoje, podaje nayodlegleyszym królestwa częściom. P. *Pitt* zakończył podaniem pro-jektu do zniesienia podatkow następujących: to jest na służące kobiety (podatek ten przynosił 31,000. funtow szter: opłacało go 90,000. osób) podatek na bryki y wo-zy (ten przynosił 30,000. funt: szter: opłacało go 90,000. ubogich ludzi, z pracy rąk żywiących się.) Dodawszy do tego inne zniesione podatki, summa ich wynosiła do 222,000. funt: szter: — P. *Scheridan* pochwaliwszy wy-mowę, którą minister w głosie swoim okazał, starał się dowodzić, iż więcej w niej było krasomówstwa, niż rze-telności; dziwił się, iż już o zmniejszeniu podatkow myśli, w ten czas kiedy nie ma 4. millionow funtow szterlingow potrzebnych do opłacenia długu. Ze to był wynalazek P. *Pitta* dla zyskania sobie popular-ności; iż zaprzeczyć nie można, że stan króle-stwa był kwitnący, ale że tego równie powiedzieć nie-można o stanie dochodow jego. — P. *Drak* powstał z za-palczywością, wyrażając, iż nigdy bardziey duch sprze-ciwięństwa, nie okazał się jak w dniu dzisiejszym, gdy zarzucać śmieją ministrowi, iż to jest błędem jego, że dochody przenoszą wydatki, i że zmniejsza uciążliwe pobory. Ja się łączę rzekł do powstzechnych narodu dzieł czynień winnych P. *Pittowi*, dzień dzisiejszy uważam jak nayuroczytszy dla *Anglii*, dziś wykrzyknąć możemy: o *ninium fortunatos britannos!* — P. *Fox* zaczął się śmiać nad tym wykrzyknieniem, wpadł w zapał, długo mówił, a raczey powtórzył to, co przed nim powiedziano; przy-dał: iż P. *Pitt* okrutnie z następcami swemi postępuje so-bie, gdy wcześniej tak rozrządza podatki, jak gdyby był pewien, iż na zawsze będzie ministrem. — P. *Pitt* odpo-wiedział: iż ile partya opozycyi ma nadziei, stanąć przy

styrze rządu, tyle i on nadziei mieć może, utrzymać się przy nim; z tym wszystkim przydał, nie powinno to powiększać smutku i melancholii, w której się działy partya opozycji znajduje. — Po długich sporach, wnioski P. Pitt bez turnowania jednomyślnie utrzymały się, i sefija trwała do 11. w nocy.

W wyższej izbie lord Rowdon wniósł: iż przybyły z francyi książę Biron, wziętym był do więzienia zato, iż negocjował asygnaty, które się potym fałszywemi okazały, o czym książę nie wiedział; okazywał niedokładność w tym praw naszych, mocą których dośyć jest przysięgi wierzyciela, żeby dłużnika uwięzić; zapraszał lordów, aby się nad tym zastanowić raczyli (działy gazeta Londyńska donosi, iż pomieniony książę już jest wypuszczony.) — Sprawa P. Haslings ciągnie się. P. Law patron oskarżonego, sam dotąd mówił, i jeszcze mowy swojej nie skończył.

Dochody książęcia d'York, tak są urządzone, że parlament brytański będzie mu płacił 18,000. funt: szter: irlandzki zaś 12,000.; do których dodawszy 16,000. funt. które książę dawniey miał, dochody jego wynosić będą do 46,000. funt: szter: czyli 1,840,000. złł. pol: oprócz dochodów z biskupstwa Osnaubryckiego. Traktat ślubny między książęciem d'York, i jego małżonką, podany jest parlamentowi; krolewna odebrała od oycy 100,000. talarów w złocie; nazajutrz zaś po weselu dostała od męża 6,000. funt: szter: prócz tego co rok na szpilki 4,000. funt: szter. Krol W. Brytanii zaręczył jej także sumę 100,000. talarów, w proporcji odebraney od oycy; prócz tego w przypadku śmierci męża, mieć będzie rocznie 8,000. funt: szter: i dwor przyzwoity. Jeżeli książęzna umrze bez potomstwa, 100,000. talarów wraca się nazad do krola pruskiego; nadto książęzna zrzekła się na następów swoich wszelkiego prawa do korony pruskiej. — W tych dniach uczuliśmy nadzwyczajne mrozy, termometr podniósł się do 18. gradusów, i śniegi wielkie spadły. — Biblioteka Pani d'Eons taniey daleko przedana, niżeli się spodziewano; właścicielka, rękopiśma sama zatrzymała. — Sławne muzeum Coxa, za które 5,000. funtów szter: żądano, na aukcyi za 12,000. gwineów jest przedane. — Niektóre piśma tuteysze głoszą, iż wyłany z paryża dawniejszy biskup d'Autun, nie bardzo dobrze od krolestwa był przyjęty; miał proponować, iż gdyby anglija z francją przymierze zawrzeć miała, francją byłaby obowiązana imo. fortecę w porcie Cherbourg zburzyć, 2do. paśćm samili z hiszpanią, 3tio. przymierze z austryą zerwać. Miano mu odpowiedzieć: iż anglija nie zamyśla działy do żadnych interesów ani związków mięsząc się z Francją. — Od lat 10. w Londynie i w okolicach stało 70,000. nowych domów.

Z Hagi dnia 21. Lutego. Rząd w Groningen, który przez obwieszczenia w latach 1787. 1788. y 1789. nakazał pod surową karą, aby nikt nieważyl się publicznie pokazywać bez kokard Orange, dla zapobieżenia zawziętości między partyami, rozkaz dawniejszy cofnął, tak iż każdemu wolno nosić kokardę lub nie.

Lifty z Lizbony donoszą, iż tam wkrótce Auto da Fe, czyli palenie heretyków ma się odprawiać, y że dwóch Hollendrow y jeden Francuz od dawna w więzieniach inkwizycyi osadzeni, spaleni bydź mają. Spowiednik krolewey, i przeorysza zakonu ferca Jezusowego naybardziej o przyspieszenie tej uroczystości nalegają;

spodziewaia się atoli, iż królowa, pani rozładna, cnotliwa, y świętey religii naszej pieczeniem ludzi kazić niechcąca, wstrzyma tę exekucyą.

Z Lipska dnia 2. Marca. Poseł francuzki do dworu Berlińskiego P. de Segur przejeżdżał tedy dnia 29. przeźłego miesiąca, y wraz w dalszą drogę do Francyi puścić się.

Z Nadgranicz Moskiewskiej d. 18. Lutego. W Kronstadt zatrudniają się teraz około uzbrojenia flotty, do której 6 okrętów, y cztery fregaty z Archangel przybyć mają, 1,000. maytków wysłano po te statki do wspomnionego portu. — Hrabia Romanzow ozdrowiał zupełnie — Głoszą tu, iż Imperatorowa wszystkich officerów, którzy pod zmarłym księciem Potemkinem wojowali, jednym stopniem awansowała.

Z Madrytu dnia 3. Lutego. Kawaler Bourgoing codziennie oczekiwany tu jest z Paryża. Ma on zlecenie domagania się ostateczney odpowiedzi od Hiszpanii. Wnoszą tu, iż odpowiedź ta będzie pomyślna, gdyż Hiszpania wojny nie żąda. Zaczynają tu łaskawiey obchodzić się z francuzami, y w Cadix pozwolono fregacie jedney francuzkiej wnieść do portu, dla wzięcia piastrow dla kompanii Azjatyckiej. Maytkom pozwolono nosić kokardy.

Po śmierci P. Lerena urząd ministra skarbowego, dostał się P. Gardoqui; kray, iak naywięcey obiecuje sobie z urzędowania męża tego. Dotąd podskarbiowie mieli prawo części konfiskat na rzecz swoją obracać, P. Gardoqui odstąpił tej części na szpitale, summa ta wynosi do 100,000. piastrow. — Do Cadix przyшло wiele okrętów z Ameryki z bogatemi ładunkami.

Z Lizbony dnia 12. Stycznia. Królowa zapadła na ból w piersiach, y pokilkakroć krew puszczając, lubo się lepiej trochę mieć zaczęła, ból w piersiach nieustaje, noc y miewa niespokoyne, y cierpi uciążną melancholią. Lekarze radzili monarchini, aby się usunęła od interesów, y udała się do domu wieyskiego Salvaterra, gdzie rozmaite festyny już są przygotowane; królowa ma tam czasem przejeżdżać się konno. Książę Brezylji y infant Dom Pedro na dniu wczorayszym z królową do zamku tego udali się.

Z Gibraltaru dnia 26. Stycznia. Dnia 21. rzadca miasta Tanger kazał uderzyć 21. razy z armat, i rozwinąć chorągiew na zamku, na znak przybycia dawnego cesarza Marokańskiego do Maroku. Rządca Tetuanu podobnie te uroczystości obchodził, rokowanie z wojskiem swym pierzchnęli, skoro się monarcha pokazał. A tak dawny cesarz pewien już jest utrzymania się na tronie. Galioty Hiszpańskie wyłży z Algeziras dla bombardowania Tangeru.

Z Rzymu dnia 11. Lutego. Tuteyszy wielki poseł Wenecki odebrał w tych dniach kuryera od senatu, i wraz drugiego wysłał do rezydenta rzpltey w Neapolu. Głoszą, iż kuryer ten miał przywieść wiadomość, iż Admirał Wenecki kawaler Emo, zimuiący z flotą swą w Malcie, odebrał rozkaz, aby był w gotowości łączenia się z flotą jednego monarchy, z którym rzplta weźła w ważne umowy. — Z Neapolu donoszą, iż rząd tamieczny schwytał i na śmierć skazał trzech cudzoziemców, którzy tam pospolstwo burzyć zamysłali.

Z Paryża dnia 24. Lutego. Zgromadzenie Narodowe Prawodawcze.

Na sefiji dnia 18. P. Vaublanc imieniem kommissarzów wysłanych do Noyon, oznajmuje: iż uwolnić za-

trzymanego zboża nie zdołali, i około 30,000. zgromadzonych ludzi znaleźli. Odeślano do władzy wykonawczej. — Minister interesów wewnętrznych, składa obietnicą relacją o stanie królestwa. Cztery przyczyny naczynia rozruchom w różnych stronach wyczyniającym się, *imo*. niedostatek gotowych pieniędzy, *zdo*. wstrzymywanie cyrkulacji zboż, *ztio*. różniące się mniemania o religię, *4to*. fakty polityczne. Pod tym ostatnim rozdziałem, użala się na kluby, które były usługne w czasach rewolucyi, ale teraz burzą społeczeństwo, wzbudzając nieufność i przeciwią się wyrokom administracyi. Zakończył tym, iż potrzeba nam rządu, i rządu czynnego: bez niego, konstytucya na próżno napisana zostanie. Tegoż dnia na sefii wieczornej 1,400,000, l. na dokończenie *panteonu francuskiego* wyznaczono.

Na sefii d. 19. uchwalono, iż kilka pułków wojska *paryżskiego*, wysłanych będzie do *Noyon* na uwolnienie transportów zbożowych. — Oznajmiono: iż wczoraj było spalonych asygnatów za 8. millionów, co sumę spalonych do 409. millionów wynosi, a w cyrkulacji zostanie asygnatów za 1,591. millionów.

Na sefii d. 20. minister skarbowy przysłał tabelę tygodniowego wybijania w mennicach królestwa; z której okazuje się, iż do dnia 20. lutego fabrykacja metalu z dzwonów, wydała 5,600,000., a fabrykacja sztuk 15. i 30. groszowych, 12,014,995. liwrow. — Deputacya od obywatelów *Marsylii* stała u kraty, i mówi, iż miasto *Arles* jest siedliskiem arystokracji, iż w nim knuje się konspiracyja przerażająca całą stronę południową *francyi*, iż toż miasto nieprzerwane związki z *Hiszpaniami* zachowuje: przeto deputacya oskarża departament *des bouches du Rhône*, żąda dla uzbrojenia gorliwych obywateli *Marsylii* 12,000. sztuk broni i pałasów. Po długich sporach uchwalono: iż minister interesów wewnętrznych przełoży środki, które przedsięwziął dla zachowania i przywrócenia spokojności w departamentach południowych, a żądania *Marsylczyków* odeślano do deputacyi rozstrząsającej petycje.

Na sefii d. 21. czytano list od departamentu niższych *Pireneów*, od administracyi *de St Palais* i od municipalności równiny *de Baigorri*, które wszystkie oznajmiają, iż *Hiszpani* wpadli w granice nasze, zabrali znaczne trzody i 3. ludzi; iż obywatele rozgniewani już chcieli wtargnąć do *Hiszpanii*, ale wstrzymali zemstę swoją, dopóki Z. N. o tej napaści uwiadomione nie będzie. Kazano: ażeby władza wykonawcza dowiedziała się i uwiadomiła Z. N. o właściwej istocie tej skargi, o wartości krzywdy wyrządzonej obywatelom powiatu *de St Palais*, tudzież o gatunku nagrody im należący się. Dla czego minister interesów zagranicznych, doniesie o reklamacyi, którą uczyni do rządu *Hiszpańskiego* wraz z odpowiedziami, jakie odbierze w celu naprawy zwałenia praw narodów, zyskania wolności 3. francuzów poymanych, i indemnizacyi należący obywatelom *francuzkim*. — P. *Blanchard* imieniem deputacyi wojskowej wnosi projekt dekretu względem rozdawania mięsa świeżego, wojsku regularnemu i gwardyi narodowej pod komendą PP. *Rochambeau*, *Lukner*, i *la Fayette*. Po niektórych sporach ten projekt dekretu przyjęto. — P. *Gouys d'Arcy* stała u kraty, i tłumaczy się z zarzutów, przeciw niemu uczynionych. — Minister wojenny donosi, iż dwa bataliony gwardyi narodowej *paryżskiej* już wyszły do *Noyon*, i że P. *Gouys* odebrał rozkaz użyć siły, jeżeli przekładania bezkuteczne będą. — Tegoż dnia na sefii wieczornej kazano wypłacić 600. liwrow, Panu *Valois*,

jednemu z zwycięzców *Bastylii*. — P. *Boirot* czyta ustanowienie batalionu, gwardyi narodowych w departamencie *de l'Allier*, który zrzeka się gotowych pieniędzy i chce żołd swój odbierać w asygnatach 5. liwrowych. Kazano w dyaryusz z pochwałą zapisać.

Na sefii d. 22. Wierzyiele *francuskich*, których dobra sekwestrowano, proszą ażeby skarb publiczny wypłacał im należące procenta. Odeślano do deputacyi skarbowej. — Oskarżono ministra sprawiedliwości o przestąpienie prawa. To odeślano do rozstrząsania deputacyi prawodawczej. — P. *Herault* imieniem deputacyi prawodawczej, składa obszerny raport względem odpowiedzialności ministrów. Dzieli ją *imo*. na odpowiedzialność ogólną, za wszelkie przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu narodu y konstytucyi. *zdo* na odpowiedzialność szczególną, za wszelkie wykroczenia przeciwko wolności y własności osobistej. *ztio* na odpowiedzialność kryminalną, za to wszystko, co się nazywa zbrodnią, y co zniewala ciało prawodawcze, do wydania dekretu oskarżającego. *4to* na odpowiedzialność cywilną, w tym co się tyczy rozstrząsania rachunków, i za co minister majątkiem odpowiadać powinien. *5to* na odpowiedzialność uczynkową, za to wszystko co czynić będzie y *6to* na odpowiedzialność za bezczynność w tym wszystkim, gdzie prawa nie wykona. Tłumaczy każdy z tych gatunków odpowiedzialności. Nakoniec znayduie: iż wszystkie środki do uskutecznienia tych różnych odpowiedzialności, umieszczone są już w konstytucyi y *in codice penali*, zaczym deputacya sądzi: iż w tej materii deliberacya miejsca nie ma. Raport P. *Herault* drukować kazano. — P. *Vaublanc* w obszernej mowie, która bardzo liczne ścignęła pochwały, też kwestyą odpowiedzialności gruntownie y rozładnie uważa. Stanowi, iż ten tylko odpowiadać może, któremu dano y powierzono sposoby do wykonania, a który jednak prawo źle wykonał, albo nie wykonał: ale w terażniejszym położeniu rzeczy, utrzymuje, iż odpowiedzialność ministrów jest próżnym słowem, dla tego, iż w każdego prawa uskutecznieniu, minister dzieli sposoby do wykonania, z administracyami departamentów powiatów y municipalności; dla tego, iż subordynacya władz niższych ku władzom wyższym, nie jest surowo ustanowiona; dla tego, że ciało prawodawcze przy każdej ustawie wdaie się w dyspozycyę regulamentów, które same przez się uwalniają ministra od wszelkiej odpowiedzi, y sprawiają, że ten zawołany do wytłumaczenia się z uskutecznienia prawa, składa tylko korespondencyą z rozmaitemi administracyami: a tej rozstrząsanie długo czas wycieńczywszy, okazuje naostatek, iż minister zalecił, i słuchanym nie był &c. Sądzi więc, iż każdy minister otoczony być powinien cyrkulem, którego przestąpić nie może, ale w którego obrębie czynić y ruszać się podług woli y przezorności swojej, zupełnie wolno mu być powinno. Stosownie więc do tych prawideł P. *Vaublanc* podaje projekt w 14. artykułach, który wraz z mową jego wśród powziętych okłasków drukować kazano.

Na sefii d. 23. P. Duval żąda, ażeby obserwacye przez deputacyą prawodawczą uczynić się mające, względem złego postępowania ministra morskiego, wniesione zostały. Odeślano do deputacyi centralnej. — P. *Mouysset* wnosi: iż gdy 300. posłów w Z. N. nie należących do żadnej deputacyi, chcieliby zgromadzać się w dni, w których nie ma sefii wieczornej, i oświecać się względem materii rozstrząsać się mających na sefiach, przeto żada, ażeby takie posiedzenia wolno im było składać w sali zgromadzenia. Ten wniosek wielką i długą wrzawę wzbudził. Republikanci żadną miarą na to zezwolić nie chcieli; gdy jednak większość zgromadzenia skłaniała się do tego, mnożyli nieustannie wnioski przydawkowe, które całą sefią zmarnotrawiwszy do niczego nie przyprowadziły.

N^{RO} XXI.

S U P L E M E N T

D O

GAZETY NARODOWEY Y OBCEY.

z WARSZAWY DNIA 14. MARCA ROKU 1792.

*Reszta sądu trybunalskiego w Wielkim Xięstwie Litewskim.
Prawo dnia 19. Stycznia roku 1792. uchwalone.*

Rota przysięgi pisarza.

„Ja N. przysięgam panu Bogu wszechmogącemu w Troycy ś. iedynemu na to, iż wybrany od obywatelów na pisarza trybunalskiego, wedle Boga i prawa W. X. Litt: służącego, i wedle mowienia, oraz sporów stron, nie nieprzykładając, ani uymuiąc, edukta wszystkich spraw zapisywać i według sentencji bądź *ex unanimitate*, bądź *ex pluralitate* wypadley, wyroki sądowe bez przydania niczego i obojętnych wyrazów umieszczania, do protokółu wpisywać, i z tegoż wiernie, co do słowa głosić będę, w zapisywaniu wpisów do rejestrow podchlebiać nikomu nie będę a w przyjmowaniu wszelkich aktów do ksiąg, i wydawaniu z tychże widymusów, ekstraktów, bądź excerptów, wiernie i bez żadney zdrady dopełniać obowiązek mój z prawa mam i powinien będę. W tłumaczeniu, gdy od sądu rekwirowanym będę, bez względu na bogatego, bądź ubogiego, na krewnego, przyjaciela, bądź nieprzyjaciela, bez boiaźni zemsty lub nadziei nadgrody, wiernie wystawiać treści spraw będę, skrzynkę trybunalską strzedz, przychody do niej i wszelkie z teyże wydatki zapisywać, a nieinaczej deputatom pensye opłacać, iak w myśli prawa mam i powinien będę, a iako to wszystko co obowiązkiem moim przez prawo opisanym zostało, ściśle dopełnię, tak mi panie Boże dopomóż, i niewinna syna iego męka.

Rota przysięgi instygatora.

„Ja N. przysięgam panu Bogu wszechmogącemu w troycy ś. iedynemu, na to: iako sądowi wewszystkich nakazach do mnie ściągających się posłuszny będę, też nakazy i rezolucye sądowe dopełnię i skutecznie, oraz wszelkie obowiązki dla instygatorów sądu przepisane, wykonywać iak najsćcisley będę, tak mi panie Boże dopomóż i niewinna syna iego męka.

Rota przysięgi woźnych.

„Ja N. przysięgam panu Bogu wszechmogącemu w troycy ś. iedynemu na to: iż iako woźny mam wiernie i cnotliwie na tey posłudze sądowej zachować się, pozwy i wszelkie listy urzędowe sprawiedliwie i pilnie odnosić i oddawać, kładąc one na dobrach albo oczewiście do rąk oddając, nadto od obywatelów użyty, co spzawiedliwie widzieć i slyszec będę, gwałty, boie, rany, i szkody oglądawszy, prawdziwe świadectwa w tey

mierze podpisywać, i zeznawać będę, i wszystko, co do urzędu mego prawem iest nakazanym, bez wymagania opłat i bez żadney prywaty, nie dla boiaźni, ani nadziei, lecz dla dopełnienia woli tylko prawa, skutecznie będę, tak mi panie Boże dopomóż, i niewinna syna iego męka.

*Rozgraniczenie dóbr wszelkiej natury w prowincjach koron:
Prawo uchwalone dnia 2. grudnia r. 1791.*

Gdy spory graniczne nayspędliwiey wzruszały spokojność sąsiedzką ziemianiską, uszczerbiały ekonomikę kraiową, a przeciągłym i kosztownym processem wycieńczały majątki obywatelskie; przeto my król, wraz z stanami rzpltey, te szkodliwe skutki umarzając, własność każdego ziemi strzegącemi znakami oznaczoną, a ztąd spokojność obywatelską chcąc na zawzse mieć ugruntowaną: *powieszecne normalne rozgraniczenie* miast, miasteczek, i wsiów wszelkiej natury, w prowincjach koronnych, uchwalamy w prawidłach następujących: 1mo. Ustanawiamy osobne wojewodzkie kommissye graniczne *ultima instantie* przez lat cztery trwać mające, i mieysca im dla wojewodztw osobnym prawem wyznaczamy, które ostatecznie rozstrząsając sprawy graniczne, w poznaniu natury dóbr królewskich wdać się niemają, lecz takowe spory, tudzież o dobra mieyskie przed rokiem terażniejszy 1791. rozpoczęte, tylko assefforya iak nayspędzey rozstrządzić i ukończyć powinna, zaś o własność dóbr ziemskich między ziemskimi obywatelami, sądy przyzwoite spory rozstrządać będą. 2do. Wszystkie wojewodztwa, ziemie i powiaty, na seymiki zebrawszy się, z pomiędzy senatorów, urzędników, i obywatelów przytomnych, przez kreski sekretne, sposobem w prawie o elekcyach przepisany, w liczbie 10. kommissarzy granicznych w tym wojewodztwie, lub powiecie osiadłych, na dwa lata obiorą, a po dwóch latach wolność innych obrania, lub tych w części, albo całkowicie zatwierdzenia, zachowuje się. 3tio. Dwie osoby iednego imienia i iednymże herbem pieczętujące się, tudzież ociec z synem, teść z zięciem, szwagier z szwagrem, i osoby sąd ziemianiski składające, niemniej osoby od kogożkolwiek pensyonowane, nie mogą bydź obranemi za kommissarzy granicznych; a z kommissarzy cywilno-wojskowych, iесли który na kommissarza granicznego obrany zostanie, kommissye cywilno-wojskowe innego sobie obiorą. 4to. Na tymże zaraz seymiku, i tymże samym sposobem, sędziów granicznych osiadłych, stółownie do powyższego punktu trzeciego, obiorą; których sędziów liczbę do potrzeby i rozległości wojewodztwa, ziemi,

i powiatow, stosować dozwalamy. 5to. Pod kondemnata zostający, tak na kommissarza, iako też sędziego granicznego, obierany byż nie może, a po obraniu i przysiędze dopełnionej otrzymana kondemnata szkodzić niema. 6to Obrani kommissarze i sędziowie zaraz na seymiku przed zagaiającym, przysięgę, rotą niżej przepisaną, wykonają, a po wykonaniu przysięgi, już od funkcji swej odstępować nie mogą. 7mo. Kommissarze na miejscu prawem oznaczone na dzień 1. Września roku następnego 1792. ziechawszy się, po ufundowanej iurydykcji, ułożą między sobą kompleta, wyznaczając do każdego kompletu pięć osób, tak jednak, aby z iedney ziemi lub powiatu, nie mogło być w iednym komplecie więcej kommissarzow, iak dwoch, oprócz, gdzieby mniej powiatow było; a komplet sądowy przynajmniej z pięciu osób składać się ma.

(Reszta potym.)

Z Krakowa d. 15 Lutego. Zgromadzenie nauczycielow szkół przygłównych koronnych złożywszy wprzodu siebie na sefssy przysięgę na konstytucyą rządu nowego, i też od 42. dyrektorow, przy tych szkołach trudniących się domową edukacyą, uroczyste w obecności szkół zgromadzonych odebrawszy, przyszło ze wszystkimi uczniami na miejsce seymikom przeznaczone, a zadaniem sobie na seymiku głosu, po stosownym do okoliczności przymowieniu się, P. Antoniego Himonowskiego profesora wymowy, urząd pro-rektora zastępującego, akt sefssy z rotą przysięgi, i podpisami swemi u laski złożyło, uczniowie zaś szkół publicznych, otaczający koło obywatelskie, zapewnili uroczyste miłość, obronę oyczyny i posłuszeństwo prawu, iednostaynym odgłosem zaręczamy.

Z Wizny dnia 21. Lutego. Po zagaieniu seymikow podług prawa w dniu 14. Lutego, przez JP. Wilczewskiego starostę Wizkiego i posła na seym z podanych kandydatow na sędziow ziemianiskich większością zdań są obrani. JPP. Kacper Doliwa podśęd: i kom: cywil: woys: Trufzkowski sędzia ziemski: Andrzej Daunarowicz, cześ: i kom: cywil: woysk: Daniel Rakowski pifarz ziem: i kom: cywil: woysk: Kazimierz Karwowski podczaszny i kom: cywil: woysk: Jozef Choynowski regent ziemki, i kom: cywil: woysk: Jozef Wierzbicki burgrabia i kom: cywil: woysk: Antoni Kazimierski regent kom: cywilno-woysk: Gracyan Bzura burgrabia grodzki, Andrzej Załuski komor: Wizki. Pifarzem aktowym, Rakowski kom: cywil: woysk: na sędziego granicznego Opacki kasztel: a na lustratora do starostw JP. Wiktor Grądzki, iednomysłnością są wybrani.

Z Stężycy dnia 1. Marca 1792. r. Ziechawszy się obywatele ziemi Stężyckiej, do wyznaczonego prawem na seymiki miejsca, zaręczyli w obliczu Boga wierność królowi Jmci, tudzież utrzymanie konstytucyi maiątkiem i życiem. Sędziow ziemianiskich, większością zdań wybrano następujących: JPP. Boskiego szambelana J. K. Mci, Karłskiego starostę Ostrowskiego, Rudnickiego pifarza ziem: Sikorskiego regenta grodz: Podolskiego, starostę Lenarczyckiego, Dunińskiego pifarza grodz: Sosnowskiego sędziego grodz: Bętkowskiego szambel: J. K. Mci Janiszewskiego vice-regenta ziem: i Łaskiego, Pifarzem zaś aktowym JP. Tretera szam: J. K. Mci. Na podziękowanie królowi Jmci za ustawę 3. Maia, wyznaczeni są JPP. Hufarzewski, stol: i Rostworowski, podcz: Podla-

ski, kommissarze cywilno-woyskowi ziemi Stężyckiej. Nadto uchwalono osobną delegacyą do JW. Małachowskiego, marszałka seymowego, z oświadczeniem czułej obywatelskiej wdzięczności, za podeymowane cnotliwie a nieprzerwane trudy dla dobra kraju. Tym delegatem jest, JP. Sosnowski sędzia ziemianiski.

W ostatniej gazecie w artykule ofiar, zasła omyłka względem P. Poltza, iż dać oświadczył 1. armatę 3ch funt: poprawia się tak: P. Poltz konfysl: J. K. M. zapłacił złt: 2000. na armatę, którą ofiarował rzpltey.

DONIESIENIA z WARSZAWY.

DNIA 14. MARCA 1792. ROKU.

Dziś we frzodę dnia 14. w piątek 16. w niedzielę 18. i w poniedziałek 19. Marca. Kompania P. Price bereytera Angielskiego niczego bardziey niepragnąc iak odpowiedzieć lafkawemu przyięciu, którym w tej stolicy jest uczczona, i chcąc przyjemnym odmienianiem swego spektaklu zabawić spektatorów, pokaże niektóre sztuki zręczności ieszcze w Warszawie niewidziane, i każdego dnia reprezentacyi nowemi się popiśle ćwiczeniami. Pani z Masjonow Price, iędzić będzie na dwóch koniach w wielkim galopie, postawi na obręczy szklankę pełną wina i szybko nią horyzontalnie obracać będzie, bez rozlania najmniejszej kropli. Potym rozmaite pokaże sztuki na 1. 2. 3. 4. koniach, tańcząc na siodłach, nareście z ziemi zrobi skok na 7. stop wysoki i to rownemi nogami na siodła. Panna Sucmeberg i Paiazo tańcować będą bardzo komicznego kozaka. Pani Price rozmaite ekwilibrya na drucie pokaże, a stojąc na iedney nodze trzymać będzie iale na końcu słomki postawionej na brzegu szklanki, które trzymając w zębach bębnić będzie w takt muzyki, i wiele innych wielce zabawnych sztuk pokaże, których wyliczeganienie zbyty było długie.

Suknia ceremonialna kosztowna z aksamitu niefrzyżonego w paski czarne z niebieskimi, znajduie się do przedania za bardzo pomierną cenę czer: złt: 12. w magazynie płocien fabryki Łowickiej, w kamienicy P. Uruskiego, Nro 477.

We czwartek dnia 15. i 16. Marca odprawiać się będzie aukcyja w pałacu JP. Chreptowicza podkancel: Litt: przez Michała Gröllę aukcyonatora uprzywileiowanego na rzeczy następujące iako to: Kocz podróżny, suknie, piwo Angielskie, wino muszkatelowe stare, wino Węgierskie, karty Francuzkie, herbata Chińska, płotno cienkie, książki różne, szable, portrety, kopersztychy, muszkiety, bagnety, klingi różne, cye, barakan, i inne różne rzeczy, od godziny 2. po południu, aż do godziny 7. z wieczora.

W piątek przyszły dnia 16. Marca 1792. roku, w wielkiej sali redutowej przy teatrze P. Pieltain, będzie miał honor dać wielki koncert wokalny i instrumentalny, w którym między innemi kawkami muzycznymi, Pani Dufchek śpiewać będzie dwie arye Włoskie, a P. Pieltain ekwawować będzie dwa nowe koncerty na skrzypcach swojej kompozycyi. Zacznie się o godzinie 6. biletow będzie można dostać przy drzwiach salowych od godziny 9. z rana, aż do zaczęcia koncertu. Antré od osoby złt: 9.

W rynku miasta nowej Warszawy kamienica pod Nrem 330. całe pierwsze piętro z meblami stałyną wozownią, i innemi mieszkaniami do tegoż piętra służącemi, jest każdego czasu do najęcia.

Z prorogacyi powtorney dom od frontu i drugi w podworzu muiowane, z stałynami, wozowniami i ogrodem, przy ulicach Miła i Nalewki, pod Nrem 2284. na gruncie dziedzicznym sytuowany, Hartmanowski zwany, wartość podług tary urzędowej złt: pol: 11393. zajmujący, za dekretem urzędu radzieckiego M. S. W. na dniu 9. miesiąca Stycznia roku bieżącego zasłzym, na sprzedaż jest determinowany, którego licytacyja na ratufzu M. S. W. w dniu 16. miesiąca Marca, 1792. o godzinie 3. po obiedney przez urząd ławniczy M. S. W. odprawiać się będzie.

W kłęgarni Wiedeńskiej, na ulicy Senatorskiej Nro 460. w kamienicy P. starościny Olbromskiej, naprzeciwko pałacu Prymasowskiego, znajduia się do przedania świeże ryby zaprawne, łosiofie zwane, w bardzo dobrym gatunku, faska po 45. złt: Takoz znajduia się świece niemniemane Jarosławskie, 4. 5. 6. i 7. sztuk na funt, i piwo Angiel: po 1. złt: i gro: 20. butelka.